

LUMINARELE.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu preè Gratiosa invoientia.

Miercuri

Nr. LX.

18 Fevruariu. 1848

VIENA, 1:13 fevr. Gazet'a Vienese pu-
blica in partea oficiale un tractatu inchiatu in-
tre M. Sa C. R. Apostolica de o parte, de alta
intre Inalti'a Sa R. Domnulu A. Duce si Principe
de Modena, cu datu 24 dec. 1847, standu dein
VI articli. Art. I. La tote templarile, candu sta-
turile italice a le M. Sale Cesaree si ale In. S.
principali aru fi espuse navaliriloru dein afora,
Inaltele parti contragatorie se indetorescu a sea-
jutori impromutatu cu tote midilocele potentiose
in data catu un'a de intr'insele va provocá pre-
cealalta. II. Intru urmarea acestor'a, staturile In.
Sale principali intrandu in linia de aparare a
provincieloru italice a M. Sale, In. Sa concede
M. Sale dreptulu de a tramete trupe imperatesci
in tienstulu modeneanu spre a cuprende fortaliti-
a-le de acolo, de cate ori ar' cere interesulu co-
mune spre impromutat'a aparare seau prevede-
rea militaria. III. De cumva in staturile In. Sale
se aru nasce impregiurari ce aru insuflá ceva in-
grigiare cum ca pacea si bunulu ordu ar'u poté
se se turbure, au asemene misicari se aru radechá
chiaru la o rescola intr'adeveru, spre a careia a-
siediare midilocele guberniului modenescu nu aru
fi de ajunsu, M. Sa C. R. se indetoresce numai
de catu dupa facund'a provocare a dá tota ma-
n'a de ajutoriu spre conserbarea au restatorirea
pacei si ordului legiuitu. IV. Inalti'a Sa princi-
pale se indetoresce, fora mainainte invoirea M.
Sale, a nu inchiá cu neci un'a alta putere orice
tractatu militarescu. V. Prein o impreuna inticle-
gere numai de catu se va regulá totu, ce se tie-
ne de spesele intretinerii trupeloru uneia parti,
catu ce voru incepe a operá pre tienstulu celea-
lalte. VI. Acestu tractatu are de ase ratificá, si
ratificarea a se sciambá intre parti intre patru-
spra-diece dile, au mai curundu de seva poté.
Datu Viena, ca mai susu. Subtuscrisi, Principele
de Metternich m. pr., Com. Theod. de Volo
m. pr. — Altu tractatu asemenea se incheiá si cu
In. Sa R. Infantele, Ducele de Parma.

In catu prentu politic'a Austriei catra Ita-
lia, jurnalulu Times de curundu se dechiará in-
tru un tonu preè injuriosu; ci semtiulu celu bunu
anglescu nu lipsi numai de catu a nustrá nedo-
mirerea si ne dreptatea jurnalului. Noi aducemu
aici pre scurtu ce semtu alte jurnale anglesci in-
tr'acestu punctu. M. Post dice: „Noi nu potemu con-
sentí cu acci publicisti, carii de si nu se tienu
de scol'a revolutionaria in negotiale nostre dein
la-intru, se semtu chiamati intru o limba tran-
sitoria a condenná politic'a de acum a Austriei
catra Italia. In locu de a nise paré tiranica acea
politica, noi o credemu un'a dein cele mai benevoit-
rie dein cate se potemu urmá intru impregiurari
de acum. Noi apelamu fora sfiala le sperienti'a si sa-

netos'a judecata a fia-cui care a visitatu Italia, au
nu intrecu provinciile de subtú sceptrulu austria-
cu pre cele lalte parti ale Italiei in ori ce se tie-
ne de securitate si cuvenenti'a vietiei, si impie-
deca plecarea catra selbateria si cersitura asi de-
curre totu cursulu reului fisicu si morale? In fa-
pta in Italia mai nu este vre o securitate a per-
sonei sia proprietatei, care se nuaterne midiloci-
tu au nemidilocitu dela puterea si preveghiarea
guberniului austrianu. De aci chiara neprecepere
e, in acestu momentu a descrie energie'a reso-
lutiune a Austriei de tiranicu si brutale exercitiu
a unei voie de fieru (aste erau spresiunile lui Ti-
mes). Un atare cuventu nu pote se purceda de
catu dein nesocotenti'a patemei, au dein chiara
stupiditate, si necunoscere a cercustariloru pre ca-
rele e intemeiatu guberniulu austriacu si catra
carele e indreptatu. Alt'a e a dice, cá s'ar' poté
introduce in Italia o aministratiune mai lena si
mai omogenia carecteriului italenescu, si cu totulu
alt'a a apará, cá o asemene incercare spre astu
scopu ar' fi intielepta, au ar' inaintá fericirea
poporului italicu. Mergeti in Italia, si veti aflá, ca
unde domnesce Austria, acolo e ingrigire si ordu
bunu, si in preste totu bunastare materiale; mer-
geti apoi, unde elementulu italicu mai liberu se
intorec, si-lu veti aflá manifestatu in nepasare
de tote“ etc.

Viena, 4 fevr. st. n. Maiestatea Sa c. r. apo-
stolica preino scrisoria de mana pre Sigismun-
du Szacsvai de Léczfalva Secretariu la Guberni-
ulu r. de Transilv. aplecandulu la Cancelari'a de
Curte transilvana, se indurá gratiosu a l'investi
cu titlu si rangu de Consiliariu guberniale.

Viena, 5 fevr. M-Sa c. r. ap, pre Carolu
Gebbel Secretariu guberniale si presidiale in
urmarea alegerei SS-loru tieriei gratiosu se in-
durá alu denumi de Consiliariu la Guberniulu r.
transilvanu.

Vien'a, 9 fevr. M. S. c. r. ap. pre Comite-
le Franciscu Toldalagi de Nagyerece V.
Judele dein Scaunulu Murasiulu—in urm'a alege-
rei cu o majoritate de voturi preè insemnata si in-
templata cu unanimitate rara se indurá gratio-
su alu denumi de Jude primariu al acelaiasi Scaunu.

Viena, 5:17 fevr. Aceasi Gazeta publica
acum in partea oficiale scirea despre denumirea
Pre S. Sale Archimandritului de Kovila si Gene-
rariu-Vicariu al Episcopiei gr. n. in Transilva-
nia D. Andrei Schaguna de Episcopu gr. n. u.
aicia. Preè In. Resolutiune e dein 5 fevr. a. c. du-
pa st. n.

Viena. Temele Academiei C. a scienteloru
cu pretiulu si terminulu loru, publicate in sied.
solene dein 2 fevr. a. c.

I. Istorice; a) O luminaire critica a caderei im.

peratiei romano-germanice dela a. 1245, in carele la 17 iul. imperatul Fredericu II in conciliulu dela Lugdun soleniter fu depusu, pan' la a. 1273, candu in 29 sept. se alese imperatul Rudolffu I. Dein avutele, de curundu deschisele fuintane este de a se descrie cu deameruntulu acestu tempu de imparechiari politice, de nepotentia, si debiletate a regimei imperatiei, de violari a drepturi si fapte dupa placu a singurateciloru membri a imperatiei, precum si decadenti'a autoritateri si insemnetatei catra in a fora trebue se seie la socotela. Acesta tema cuprendiatoria va se se impartia, si mai antaiu e de a responde dein cautarea catra Germania. Pretiulu prentu cea mai buna deintr'aste lucrari critice, carele pan' la capetulu lui dec. a. 1849 trebue a se tramite la Ces. Academia a scientieloru, e de un'a mia fior. in m. c.; elu se va ajudeca in 30 maiu 1850, de sene intielegunduse, ca tem'a de nu se va resolbe, de nou se va escrie.

B) O luminare critica a decadentiei romane-germanice dela 1245 pan' la 1273 dein cautarea catra Italia. Pretiulu prentu cea mai buna (preste totu demna de pretiu) Disertatiune, ce pan' la capetulu lui dec. 1850 e de a se tramite, e 1000 fl. c. m., si se va ajudeca in 30 maiu 1851.

C) O luminare critica a relatiunei Boemiei, Moraviei, Silesiei, si Poloniei catra imperatu si imperiu in seclulu XIII (pan' la 1273), cu cautari critice la tempulu mai deinainte, dela Carolu celu Mare; mai alesu e pre deameruntulu a se esplică starea regelui Ottocar II (dela 1253 pan' la 1273). Pretiulu, 1000 fl. c. m. se va ajudeca in 30 maiu 1852 dupa aretarea mai deinsusu, er' disertatiunile concuretorie sunt de a se tramite pan' la capetulu a. 1851.

D) O luminare critica a relatiunei politice si juridice a Austriei, Stiriei, Carinthiei, Carnioliei, Istriei catra imperatu si imperiu in restempulu dela imperatul Carolu-Mare pan' la alegerea imperatului Rudolffu I, cu necurmata luare a mente la relatiunea Ungariei catra imperiulu germanicu. Terminulu tramiterei disertatiuniloru la Ces. Academia e capetulu lui dec. 1852, er' pretiulu, 1000 fl. c. m., se va ajudeca in in 30 maiu 1853.

E) Cea dein urma si mai momentosa tema a acestui ciclu, e istori'a Imperatului Rudolffu I, carea adevratu se potesce a ave un temei in vetiatu, ci a careia propunere trebue se fia respundiatoria intru tote si nobile. Lasandu la o parte totu aparatulu criticu, carele de va afla cu cuvenentia, Academi'a separatu-lu va publică, istori'a acest'a, intru un tomu ca de 30 cole, are se fia o carte nu prentu invetiati, caror'a inse inca are ale face destulu, ci prentu toti cei culti. Pretiulu prentu acestu opu istoricu e 2000 fl. c. m., ce se va ajudeca in 30 maiu 1855, er' manuscriftulu e de a se tramite la Academia pan' la capetulu lui dec. 1854.

In catu prentu cele dein urma trei teme Academi'a-si reserbéza, a a mená terminii tramiterei disertatiuniloru si ajudecarei pretiuriloru, de cum va dein cautarea descoperitei a noue fuintane-au dein alte cause ar' socoti a fi cu cuvenentia; care amenare la tempulu seu se va si publică.

POSITIONU, 9 fevr. st. n. In diu'a cеста SS. si OO. catu e prentu rescriptulu r. sositu in causa Administratoriloru comitatuali, tienura consueturi cu usi incuiate. Foile de Ungaria de o data memoréza si aceea, cum ca in Siedenti'a cerc. dein 8 fevr. candu L. Kossuth cuventá mai cu

fierbentiela asupra lucrarei guberniului, togma dein loculu facie cu elu se audi sanctu de detunare, carele in data descepta profund'a tacere. O parte a publiculu interitatu numai de catu incepu a striga pistolu', multi sarira susu, si depre faciele loru deradia fulgerulu maniei. Preste pucinu insusi Kossuth suridiendu si de diumetate glumindu impacá pre toti dicundu: „Acum nu viemu in tempuri de acele, candu se amenitiara cu spata piepturile barbatiloru tribunei, si legislatoriulu neci atunci n'ar' ave se se sparie, candu ar' detuna chiaru tunu in deretruu". Si dupa aceea si-continua cuventarea passivata. Pistolulu inse n'a fostu alt ceva de catu o dulcetia detunatoria (bon bon) de moda, care detuna in bozunariulu unui magnate june voitoriu asi stinge setea.—In 11 fevr. se tienu Siedenti'a cerc. candu se si ceti proiectulu de adresa statutoritu in conferentie de doue dile asupra sistemei Administratoriloru comitatuali. Er' in Siedenti'a cerc. dein 12 fevr., intre protestarile unoru deputati, cu maioritate de 31 voturi se accepta atensulu proiectu de adresa, in care pre scurtu se coprende, cum ca: Cu catu angorea desceptata prein sistem'a Administratoriloru asiediati cu preterirea legislatiunei e mai ne impacatoria, cu atatu SS. si OO. intielesera cu mai profunda gratitudine dein gr. r. rescriptu al M. Sale, cum ca plecatu de anima parentesca voi'a regia-i este a conserba constitutiunea comitatuale si pre tutendeni in a sa stare legale demnitatea Comitiloru supremi. Deci SS. redimanduse in asta determinare a M. Sale de asta data preterescubucurosi descalcirea specialitatiloru dein care se nascu angorea pre carea M. Sa parentesce va se o sterga. Inse SS. cu cea mai sincera incredentiare asiediata in santi'a cuventulu regiu spereza, cumca dupa asta voientia regia va se urmeze efaptuire practice respundiatoria etc. De la inceputulu domnirii cu marire a M. Sale erau convencuti, cumca cea mai mare garantia a sustinerei constitutiunei comitatuale o afla in relegiositatea M. Sale aretata spre pazirea legiloru. Si petrunci de asta convictiune, cu fedelitate drepta se roga de M. Sa, ca dreptele cereri de mai susu in sensulu art. 13 a. 1790 se le efaptuesca, si catu e prentu aceste catu mai curundu se se indure a impacá pre SS. Asta cu nefranta confidentia acceptandu, prentu mai nou'a garantiare gr. r. cuatatu mai vertosu socotescu a descoperi multiemita grata, pre catu cu mai mare bucuria intielesera dein r. rescriptu al M. Sale: cumca in fortunat'a deslegare a temeloru seriose a legislatiunei presenti M. Sa nu afla numai temeiulu fericirii venitorie prentu tiera, ci si implenirea dorentiei vie prentu parentesca si anima; spre ce dein tote poterile a pote colucra SS. de cea mai santa chiamare sio cunoscu. Mai incolo adres'a se inchiaie cu aceste: Incredentiarea si amorea natiuniloru etari'a tronuriloru.—Incredentiarea si amorea regiloru e glori'a natiuniloru.—Contopirea voientiei natiuniloru si regiloru e potentia tieriloru. R. Rescriptu al Maiestatei Tale e indreptata spre resfrarea unui noru, si sierbesce de pemnu, cumca intrebatunile tempulu de tramandare ne suferitorie se voru deslega in dereptiune constitutiunale, si totu de a una cald'a amore omagiale a natiunei si-va castigá celu mai dulce premiu, candu M. Ta va fi convencuta, cum ca credentios'a Ungaria precum pan' aci asia si in venitoriu neci odata n'a incetatu se fia radimu neclatitu si vertosu al tronulu M. Tale. Ast'forma se va intempla, cumca voientia

regia și dorentiele națiunii îmbraciosinduse, țier'a va se fia libera și tare,  r' domnirea M. Tale gloriosa și potente. Cari in cele lalte etc.

Totu in diu'a cеста dupa amiadi la 1 ora improvisanduse Siedentia dietale, proiectulu a-tresei de mai susu trettu și atci. Apoi se ceti proiectulu de adresa in obiectulu Partiloru, și autentificanduse impreuna cu a dou'a anuciare catra Magnati despre portarea comune a greutatiloru, se accepta.

In Siedentiele cerculari dein 2:14—15 febr. continuanduse mereu pertractarea legeri proiectate pentru cetati. Intre altele mai alesu se desputara despre aceea: că ore parochiele, claustrele (monastirile) și edificiale gubernialisi tesaurariali se se i  afora de subtu contributiune?—Locuentiele preutiloru și claustrele precum și edificiale gubern. seluara afora, inse nu si locuentiele episcopiloru și edificiale tesaurariali. Cu mare maioritate de voturi se stator  modificarea §lui, catu e pentru placerea de contributiunea domesteca cetatiena dein partea curieloru nobilitari.

A N G L I A.

LONDON, 4 febr. Eri se adunara mai antaiu erasi amendoue casele parlamentului dupa feriele craciunului. Camar'a lordiloru siediu pucinu si se margini a lu  unele cereri pentru emanciparea judeiloru etc. Intr'a Comuniloru, lord Bentinck, capulu partidei protectionistiloru, descrie trist'a sorte a plantatoriloru dein India-de-apsu, și inchiá cu o motiune: de a se alege o comisiune insarcinata cu cercetarea starei intereseloru acei provincie și proiectarea midilobeloru de ajutoriu. Desbaterile continuanduse și intr'a doua di, proiectat'a comisiune se resolv  cu unanimitate.

London, 8 febr. Eri (in 7 febr.) setemplara desbateri momentose intr'ambe casele parlamentului. In cas'a de susu, marchesulude Landsdowne, presidentele consiliului secretu, propuse un bilu, pre in care guberniulu se se plenapotentieze a leg  de adreptu relatiuni diplomatice cu Roma; care nemica contrastandu protestarea lordului Stanley, ca capulu opusetiunei, și altoru doi lordi, se ceti antai'a ora fora alta contradicere. Ministtrulu si-reserb  cu a doua cetire asi desfasura pre largu bilulu cu temeiele lui; lord Fitzwillian adause, cum ca bilulu nu cerca alta fora numai a leg  legature diplomatice cu Papa ca cu principеле pamentescu a unui statu de mare momentu, și atat'a va precepe si sentiulu sanetosu al poporului anglescu.—In cas'a Comuniloru propuse lord J. Russel a dou'a cetire a bilului pentru emanciparea judeiloru. Desbaterile pro si contra plene de interesu se incepura citu se terminara in acea di.

E L V E T I A.

BERN, 9 febr. Diet'a elvetica desbatu astadi mai multe punturi propuse de Comisiunea novemvirale, intre carele sunt: ca cantonele, ce inca n'au platitu competentia de spesele bataiei, pan' in 21 febr. se o platesca, alt'mentrea diet'a va tramite o despartitura militaria ce cantonele neascultatorie voru av  ale intratiene pan' la plata. Astadi se aduna si judetiulu militarescu al confederatiunei, ca se judece uciderea Capelanului Duc dein Friburgu.—In 4 febr. se votiza in dieta asupra propusetiuniloru mestecate pentru pedepsirea proditoriloru si amnestia pentru ceilalti cati in cele siette cantone suferira ce s'a

disu: vai de invinsi. Cantonulu Friburgu are de a platit 1,600,000 fr. in spesele bataiei, si Consiliulu celu mare determina ase storce 2,410,000 fr. Ci canduse venila voturi, nuse aflara in destula maioritate pentru neci un'a deintr'aste propusetiuni.

ZÜRICH, 6 febr. Decretulu pentru secularizarea Cantonului Wallis se tipari. Dupa acest'a, episcopulu se va denumi de catra Consiliulu-mare, și va av  pre anu 6000 fl. elvetici. Membrii Capitului in proportiune. Rectoratele sunt sterse. Ospitiulu pre muntele st. Bernard și Simplon, cu ordurile religioase ale loru remanu, ci intrecutoriulu venituriloru loruse va intorce spre replatierea detoriei și radecarea invetiaturei publice. Aministratiunea va d  socotel'a in totu anulu. Ci de cumva aministratiunea St. Bernardu nu ar' voi a se supune acestoru determinari, atunci Statulu va ingrigi de sene a lu  mesuru pentru aministrarea ospitiului, și a suplenicu alti fratiloru religiosi, care se va si realiz  dupa 8 dile dela publicarea decretului, de nu ar' vre Claustrulu St. Bernardu a se supune; asemenea si pentru alte monastiri. In urma se adause, cum ca acestu decretu se va modifică, de cumva preutimea se va determina de buna voia a platit in Cass'a Statului pan' in 14 dice: 1,500,000 fr.!

—Ce se judecamu de starea și tota lucrarea Elvetiei in momentul de acum, adaugemu aici, ce aflaramu intru un'a dein cele mai insemnate gazete politice. Ea scrie:

Pe lenga tote, ca de vreo doue luni si giometate se templara fapte infioratorie in Elvetia, si care pote inca nu au ajunsu la scopulu mai de pre urma, luatoriulu a mente singura acea maugaia-re remane, ca vede ce judeca intru un intielesu toti cei cu mente si curati la anima de asemenea templari. Intr'asta judecata nu se imparte natiune de natiune; Anglulu și Rusulu, franculu și neamtiulu, toti cati pretinescu catu de pucinu dreptatea și omeni'a, intru asemenea graiescu. Barbati, carii de alt'mentrea in tendentiele politice, in convictiunile religioase, in ideile sociale, multu se departa unii de altii, toti se afla impreunati intru abominarea aduncu sentita și barbatesce manifestata asupra modrului, cu carele partid'a ajunsa a domni spre Elvetia storce folosulu dein invingerea asia usioru castigata. Ast'a e votulu a tota Europa cultivata, care aici impreununa, precum a rare ori intr' alta intrebatiune momentosa a presentelui. Nu e de lipse aci a fi protestante au catolice, neci a dechiar  ca ast'a au alta forma a Statului e mai lucratoria și mai cuvenentiosa; destulu e numai cineva se aiba sentiuri sanatoase și ceva sentiun de dereptate catu se postesce ca cineva se fia omu de omenia, ca se se convinga cum ca judecatai asupra astoru templari e totu un'a cu a totororu cati se buenra de acelesi proprietati omenose. Intru acesta impreuna intielegere stă, precum amu disu, ceva mangaitoriu, alenatoriu, o radia de sperare cum că aceste stari publice morbede voru se se indrepte.

), Dreptu ca partid'a domnitoria in Elvetia nu inceta a ved  in supusele siette cantone o fantoma de rebeliune, a caria pedepsirea iar' stă intru deregatoria-i. Ci togma si candu acestu pretestu nascutu dein stupida sofistia, si mortisi tenuu spre escusarea a nenumerate fapte neomenesci, ar' av  locu, si atunci se ar' pote dice fora neci un temetu. cum ca pretens'a acea pedepsire a trecutu tota mesur'a, si deintre margini-

le dreptei pedepsiri a trecut în tîenutul negrei cercari de vindicta si de selbateca persecutiune. Acésta judecata se adeverece deplenu alaturandu faciáritele frase ale proclamatiunei, ce deschise drumulu bataiéi criminose, cu cele ce dupa aceea se templara. De odata acestea potu se fia un degetu de aratare, ca ce are se astepte in ori ce tíera, mai curundu au mai tardiu, totu ce forméza elementele dinastice a le societatei, catu ce adeca partid'a acesta ce pretotendenea se misica va ajunge asi apropiá domni'a, precum ajunse in Elyetia. (Va urmá).

P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

XLV.

Dein cele slovenesci, unele sunt numai in cartile baserecesci aflande, ce poporulu neci le întielege, neci le întrebuentia, ci cu carele ne au impaiatu dascalencii, logofeticii si gramaticii episcopieloru, munastiriloru, divaneloru, au dein lipse, nescienduse esprime in curundu si bene romanesce, au si dein placere si ostentarea scientiei loru in acea limba crediuta pre atunci de santa. Alti termini trecura in viati'a poporului, une ori asia, catu scosera pre in cetu afora de totu terminii romanesce, — si cu acestia e mai a nevoia de a tractá si a veni la capetu, candu despre ceilalti de mai susu, cumca nu potu a se mai luá la socotela, numai un cuventu este întretoti cati n'au ruginitu in mustulu statului-quo.

De ci ne avendu noi un dialectu recunoscutu de toti, pre catu trebuie se ne bucuramu cá nu avemu, pre atatu ni-se pare si noce a fi iertatu a ne folosi cu dreptulu comune totororu, si a nu urmá dein punctu in punctu neci unui dialectu, ori dein coce se fia, ori de cindea carpatiloru au a dunarei. Si ast'a mai alesu credemu a poté face si dice dupa ce si dein dialectele acum vie si dein cartile vechi ne convinseramu, cá neci unulu, neci dein vie neci dein morte, nu meriteza a fi recunoscute, er' mai pucinu de toate celu baserecescu. Meritul primariu al acestuia nu e form'a limbei, precum orecandu trebuie se ne convingemu, ci stilulu a celu chiaru si luminos celu aflamu in cartile baserecesci acum usitate, carele inse neci cum purcede dein stilulu testului grecescu au slovenescu, de pre care se tradusera, cá ci de catu aceste doue neci pote se mai fia altu stilu mai întunecat, precum se va convinge ori cine va fi avutu patientia de acetí in verunulu dein aceste doue testuri, — ci e curatu meritulu traducutoriloru romani, ce noi amu poté demustrá. Er' in catu prentu meritulu limbei, in cuvente, in forme, semnari, si ortografia, cum ca e mai pucinu intr'acestu dialectu (cum se pare al Romaniei mici), de catu al ori carui altu dialectu vechiu scrisu, se va convinge ori cine va fi avutu privilegiu a studiá limb'a rom. in cartile betrane. Demeritul dialectului baserecescu e, ca a stersu dein viati'a poporului si a scosu dein bazereca o multime de cuvente, forme gramatice, sintactice, ortografice, insemnari si frasi de celu mai mare pretiu, si le a suplenitu cu altele mai rele si schimosite. Si togm'a aceste cuvente, forme etc. pierdute, uitate, sterse, scose au rarite, incepusemu in anulu tre-

cutu a le culege si de nou a le recomandá cu totu de adensulu publicului rom., noi insine dela inceputu prein midilocula acestui Organu de publicitate inainte mergandu cu esemplu, precum se cuvenea nu numai dein consecuentia, ci chiaru dein convingerea, cá asia fia-care literatoriu romanu trebuie se faca, neindoit, cautandu la interitatiunea dein poterea tiranica a usului, numai cum grano salis.

Ci se venimu in urma si la cuventele latine-romane, dupa ce credemu, cá multi ne imputa cá latinizam. Mai antai, noi insine cu durere marturisimu, cá asta nu se intempla cu deplena voia noastra. O catu de bucurosi amu fi si noi, se nu fimu strinsi a recurre la alte fntane de catu numai ghiaosi romanesce! Ci sortea neindurata a temporeloru si impregiurariloru ce batú acésta gente de tote partile, amaru batú-o si de partea limbei. Nu, casi candu numai noi amu fi cu cuscentia si manule enrate intr'astu punctu; caute cineva impregiuru la exemplele vechi si noue si-si va aflá deslegarea, ca ce noi amu venitu la atat'a, catu astadi trebuie se francimu, italianimu, ause latinimu. De s'aru fi smentitu totu de a un'a romanii de strainismii serbesci, non-grecesci, turcesci etc. cum se smentescu astadi de tota innoitar'a in limba, si de latinismi, si cum nu se smentescu de francismi, serbismi, turcismi etc., oh, atunci calea ne erá mai neteda, si nu aveamu lipse de a recurre la puri latinismi. Cu tote acestea, noi nu latinizam, de catu unde nu ne este cu potentia a ne respunde cugetele cu spresiuni numai romanesce. Noi la asia templari, care prentu viati'a domestica, familiaria si sociale sunt pre pucine, er' prentu cea literaria, politica etc. sunt ne numerate, dreptu marturisimu, cá mai voimu a latiniza, de catu a sloveni, turci, greci; insemnanóu inse, cá nu numai si intr'astea facemu alegere, preferindu cele cu forme mai analoge formelor romanesce, ci si pre catu suferu impregiurarile romanindule; si acésta nu numai cu latinele facemu, ci si cu altele ori carele dein limbele romane, in catu adeca sunt romane si nu gothice-lombardice, celtice, arabe si cate alte straine, ce cu nemica sunt mai bune de catu cele serbesci, turcesci, neo-grecesci, unguresci, nemptiesci; prentu ca nu totu ce se afla in limbele romane e de elementulu romanu, precum tota lumea scie.

Aste, credemu, sunt puncturi asia de chiare, catu numai orbulu si cine nu vre sevéda, nu le vede. Dupa aste principia dar' voimu si noi a fi judecati, candu ne voru judecá, ca ce nu scriemu sia ori sia, ci intru o limba, ce multor'a li-se va paré noua; de ora ce credemu, cá a venitu tempulu, se numai amblamu pre doua cali ci se aplecamu in practica, ce recunoscemu de adeveru in teoria; alt'mentrea suntemu au faciari, au fricosi, au altu ceva mai rea. Adevurul, ori in ce parte, e destulu ca o data se fia recunoscutu, si apoi nu mai remane locu contra-lucrarei, si carele cu totu privilegiulu dice cá e romanu nu schiau, si limb'a e romana nu schiaia, er' scriendu scrie romano-schiasce, cu fapt'a se arata cá nu e romanu neci limb'a romana, ci schiau au celu multu romanu-schiau.